

สาระการเรียนรู้ (สอดแทรกด้านคุณธรรม/จริยธรรม/จรรยาบรรณ/บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง)

การวางแผนศิลปะการจัดดอกไม้

หลักการออกแบบจัดดอกไม้ 7 ประการ

1. ตอบสนองจุดมุ่งหมาย
2. เหมาะสมกับสถานที่
3. เหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์
4. เหมาะสมกับท้องถิ่นและฤดูกาล
5. เหมาะสมกับเวลา
6. เหมาะสมกับกำลังงาน
7. เหมาะสมกับงบประมาณ

1. ตอบสนองจุดมุ่งหมายในการจัดดอกไม้มี 3 ประการ คือ

1.1 บูชาพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ การออกแบบรูปทรงการจัดต้องมีความสวยงามแบบเป็นพิธีการ ขวนให้น้อมนำจิตใจเข้าสู่ความสงบ แบบมองเห็นด้านเดียวก็ดูสมบูรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องจัดแบบมองเห็นรอบด้าน เพราะที่บูชามิได้อยู่กลางห้องโดยปกติแล้วต้องตั้งไว้ชิดฝาผนัง และยกสูงจากพื้นกว่าส่วนที่ทำการกิจกรรมอื่น ๆ

1.2 ประดับตกแต่งสถานที่ เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้ดูเป็นโอกาสพิเศษ เช่น งานศพ ต้องการให้ดอกไม้ช่วยสร้างบรรยากาศที่แสดงความรู้สึกอาลัยรักเคารพสงบและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ งานแต่งงาน งานฉลองโชคชัย ต้องการให้ดอกไม้ช่วยสร้างบรรยากาศที่สดชื่น รื่นรมย์มีชีวิตชีวา บางงานไม่เป็นพิธีการ บางงานเป็นพิธีการ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมในงานที่เจ้าของงานกำหนดไว้ งานพิธีทางศาสนา ต้องการบรรยากาศที่สวยงามแบบเป็นพิธีการ สงบและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.3 มอบให้บุคคลอื่น เพื่อแสดงน้ำใจและความรู้สึกนึกคิดในโอกาสต่าง ๆ เช่น เยี่ยมไข้ในโอกาสเจ็บป่วย แสดงความปรารถนาดีให้ผู้ป่วยสดชื่น และ หายป่วยเร็ว ๆ แต่ถ้าเป็นผู้ป่วยหนักอยู่ในห้อง ไอ.ซี.ยู. เขาจะกำจัดเชื้อต่าง ๆ อย่างเข้มงวด จึงไม่ควรนำดอกไม้สดไปเยี่ยม เลื่อนยศ ฉลองโชคชัย ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ เพื่อแสดงความยินดีบางครั้งเราใช้ดอกไม้้นำไปมอบให้บุคคลอื่น เพื่อขอขมาลาโทษในสิ่งที่เราได้ล่วงเกิน หรือกระทำ สิ่งมิสมควร เมื่อสำนึกผิดไปแล้วจึงนำดอกไม้ไปมอบให้แสดงความเสียใจและขออภัย ดอกไม้จะเป็นสื่อที่ช่วยประสานรอยร้าว ความเจ็บปวด ความรู้สึกเสียใจ ฯลฯ ได้ดีกว่าคำพูดใด ๆ และในวาระสุดท้ายของชีวิต คนเรายังคงใช้ดอกไม้เป็นสื่อแสดงความอาลัยรัก ความเสียใจ ฯลฯ โดยการนำพวงหรีดไปเคารพศพ ลูกหลานของผู้ตายพลอยรู้สึกอบอุ่น มีกำลังใจเพราะรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมเสียใจด้วย

ดังนั้น เมื่อทราบจุดมุ่งหมายของการใช้ดอกไม้ในครั้งนั้น ๆ จะเป็นโจทย์ข้อหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ออกแบบจัดดอกไม้ทราบรูปทรงและขนาดการจัดได้ค่อนข้างชัดเจน ไม่ใหญ่โตเกินไปไม่สูงมาก ไม่กว้างมาก ต้องยกไปง่าย สะดวก และมั่นคงปลอดภัย ไม่โค่นล้มระหว่างทาง

2. เหมาะสมกับสถานที่

2.1 ขนาดของสถานที่ กว้างใหญ่ หรือเล็กคับแคบเพียงใด เป็นห้องระเบียบหรือกลางแจ้ง ผู้ออกแบบต้องทราบว่าสถานที่ตั้งดอกไม้เป็นอย่างไร สถานที่เตรียมจัดดอกไม้เป็นอย่างไร เพื่อการตัดสินใจในเรื่องขนาดการจัด รูปทรงการจัด

2.2 ความสว่างของสถานที่ มีความสว่างมากน้อยเพียงใด หรือค่อนข้างมืดสลัว เพื่อการตัดสินใจในการ เลือกสีของดอกไม้

2.3 บรรยากาศของสถานที่ เป็นสถานที่โอ้อ่า หรรษา สงบ เงียบ ธรรมดา หรือชนบท ฯลฯ เพื่อการตัดสินใจเลือกวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาชนะ ดอกไม้ แบบการจัด การจัดดอกไม้ ขนาดใหญ่ที่จะตั้งในสถานที่กว้างใหญ่ ควรจัดกับที่ที่จะตั้งวาง เพื่อไม่ต้องขนย้าย ลำบาก และเสี่ยงต่อการเสียรูปทรง เสียเวลาปรับรูปทรงใหม่ เป็นการ ทำงานหลายครั้ง หรือแม้แต่การจัดขนาดมั่นคงแข็งแรง แม้จะยกขนย้ายไปไกลก็คงรูปและคงความสดดี ไม่เช่นนั้น ต้องวางแผนให้มีที่จัดใกล้ ๆ ที่ตั้ง หลังจากเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างไว้พร้อมที่จะจัด เมื่อผู้ออกแบบทราบความมุ่งหมายและสถานที่แล้ว การออกแบบรูปทรง ขนาด จำนวนที่จะเป็นภาพค่อนข้างชัดเจน

3. เหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์ มีวัสดุอุปกรณ์พร้อม ควรสำรวจดูว่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ที่มีอยู่เดิม อะไรบ้าง ที่ขาดต้องการอะไรเพิ่มบ้าง สิ่งที่ขาดนั้นสิ่งใดต้องซื้อ สิ่งใดที่พอจะดัดแปลงวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุอื่นในบ้านให้ใช้ทดแทนกันได้

3.1 วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

- ดอกไม้ ใบไม้
- ภาชนะสำหรับจัดดอกไม้
- ตะปูที่ยึดดอกไม้
- เครื่องมือเครื่องใช้

3.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยสร้างบรรยากาศ

- ที่รองภาชนะ
- เครื่องประดับตกแต่ง

หลังจากสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้ว ก็จะมาทราบว่าจะสิ่งใดควรจัดหา จัดซื้อให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของงาน และสถานที่ตั้ง ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบชัดเจนขึ้น การจัดหาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์นั้นควรพิจารณาความถี่ในการใช้ ถ้าใช้บ่อย ๆ เช่น ภาชนะ ซื้อแบบเรียบแข็งแรง ทนทาน ถ้าใช้ครั้งเดียว หรือนาน ๆ ครั้ง ควรดัดแปลงใช้

ภาชนะอื่นที่มีอยู่ในครัวเรือนเพราะถ้าซื้อแล้วใช้ไม่คุ้มค่าราคาเงินที่จ่ายไปแล้วยังเกะกะสิ้นเปลืองเนื้อที่เก็บ ดูแลรักษา

4. เหมาะสมกับท้องถิ่นและฤดูกาลของดอกไม้ หมายถึง ใช้ดอกไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและตามฤดูกาล เพื่อประโยชน์ดังนี้

- 4.1 ดอกไม้สดและสวย การขนส่งระยะไกลทำให้เกิดการชำรุดน้อย
- 4.2 มีปริมาณมากให้เลือกซื้อ
- 4.3 ราคาถูก ช่วยให้ประหยัด
- 4.4 เงินตราไม่รั่วไหลออกนอกประเทศเกิน โดยไม่จำเป็น

ผู้ออกแบบจัดดอกไม้ต้องทราบว่าฤดูนั้นดอกไม้ในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง ทั้งยังต้องหลีกเลี่ยงการใช้ดอกไม้ที่นิยม เช่น ไหว้ครู วันแต่งงาน วันบวช วันพระ เจ้าของงานบางรายมีงบประมาณมาก ต้องการความแปลกตา จึงเจาะจงให้ใช้ดอกไม้ต่างถิ่น หรือนอกฤดูกาล ดังนี้เป็นกรณีพิเศษ เมื่อทราบว่าจะใช้ดอกไม้ ไปไม้อะไรแล้ว จะช่วยให้ออกแบบรูปทรงการจัดได้ชัดเจนกำหนดที่ยึดวัสดุ ช่วยต่อกิ่ง ตามกิ่ง ฯลฯ

5. เหมาะสมกับเวลา

5.1 ช่วงเวลาที่ใช้ดอกไม้ 1-3 ชั่วโมง 1 วัน 3 วัน 5 วัน 7 วัน 1 เดือน หรือ 2 เดือน ผู้ออกแบบจะได้ตัดสินใจเลือกวัสดุที่เหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาแรงงานในการดูแลรักษาตลอดระยะเวลาที่ใช้งานด้วย

5.2 ช่วงเวลาในการเตรียมก่อนจัดและจัดดอกไม้ตลอดจนขนย้าย จัดตั้งวางเข้าที่ ผู้ออกแบบและผู้จัดต้องทราบเวลาที่มีอยู่ กำลังงาน สถานที่ จึงจะสามารถเลือกออกแบบได้ว่าจะใช้แบบใด เพราะบางแบบใช้เวลาและแรงงานมาก เช่น แบบไทยประณีตศิลป์ บางแบบใช้เวลาและแรงงานน้อย เช่น แบบไทยธรรมดาและแบบสากล แม้งานต้องวางแผนการใช้เวลา สิ่งใดควรทำก่อน หรือทำทีหลังตามลำดับ สิ่งใดควรทำล่วงหน้าก่อนวันงานสามวัน สองวัน หนึ่งวัน และสิ่งใดควรทำในวันงาน เพื่อให้ได้ดอกไม้สดที่สดชื่นสวยงาม เสร็จและทันเวลา ดอกไม้ควรจัดเสร็จก่อนเข้ามาในงาน 15 - 30 นาที

6. เหมาะสมกับกำลังงาน

6.1 แบบไทยประณีตศิลป์ ต้องใช้เวลาและแรงงานมาก และส่วนหนึ่งต้องเป็นแรงงานที่มีฝีมือที่ได้ฝึกไว้แล้วอย่างชำนาญในการประดิษฐ์ดอกไม้ ร้อยกรอง เย็บแบบ ปักพานหรือแกะสลัก อีกส่วนหนึ่งเป็นแรงงานที่ฝึกใช้ทันทีทันใดได้คือ ประเภทที่ไม่ต้องใช้ฝีมือมาก

6.2 แบบไทยประยุกต์ หรือแบบผสม ใช้เวลาและแรงงานน้อยกว่าแบบแรกแรงงานใช้ฝีมือในการประดิษฐ์ดอกไม้ก่อนจัดน้อยกว่า แรงงานที่ไม่ใช้ฝีมือก็ต้องการน้อยกว่า

6.3 แบบไทยธรรมดา แบบธรรมชาติ หรือแบบสากล ใช้เวลาแรงงานน้อยกว่าทุกแบบ แรงงานที่ใช้ฝีมือในการจัดรูปทรงก็สามารถฝึกฝนใช้ได้ในเวลาไม่ช้านัก

6.4 รูปทรงเรขาคณิตแบบมองเห็นรอบด้าน เปลืองวัสดุ และแรงงานมากกว่าแบบมองเห็นด้านเดียว

6.5 รูปทรงตัวอักษร แบบญี่ปุ่น และแบบสวนป่า เป็นแบบที่ใช้วัสดุ แรงงานและเวลาน้อยที่สุด นับว่าเป็นแบบประหยัด ผู้ออกแบบ ผู้จัด หรือแม่งาน ต้องทราบว่าตนจะมีกำลังงานประเภทฝีมือ และประเภทไม่มีฝีมือ เป็นลูกมือในงานนั้นอยู่เท่าใด จึงจะสามารถออกแบบเลือกแบบได้เหมาะสม ต้องวางแผนใช้ลูกมือ แจกงานให้เหมาะกับฝีมือ ต้องรู้ว่าสิ่งใดควรให้ใครทำสิ่งใดต้องทำด้วยตนเอง

7. เหมาะสมกับงบประมาณ

ผู้ออกแบบจัดดอกไม้ต้องรู้ว่ามีงบประมาณอยู่เท่าใด มากหรือน้อย ต้องประหยัดมาก ๆ หรือไม่ งบประมาณจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ตัดสินใจได้ชัดเจนในการออกแบบรูปทรงการจัดขนาดการจัด จำนวนที่จัด การเลือกดอกไม้ที่ผู้อื่นไม่นิยมใช้ก็ช่วยประหยัดได้วิธีหนึ่ง ผู้จัดซื้อ หรือผู้จ่ายตลาดต้องฉลาดในการปรับเปลี่ยนวัสดุทั้งชนิดและปริมาณให้พอเหมาะกับงบประมาณ ถ้าเกิดบังเอิญดอกไม้มีราคาแพงในวันนั้น ต้องซื้อปริมาณให้น้อยลง ให้อยู่ในวงเงิน แล้วจัดให้โปร่งบางกว่าที่ออกแบบไว้ หรือลดจำนวนลงตั้งวางให้น้อยจุดลง หรืออาจจะเพิ่มใบ ซึ่งมีราคาถูกให้มากขึ้น ไม่ควรอย่างยิ่งที่จ่ายเกินงบประมาณ เพราะเท่ากับเพิ่มปัญหาให้เจ้าของงาน ซึ่งมีรายจ่ายในเรื่องอื่น ๆ อยู่มากและจำเป็น เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม เฉพาะเรื่องดอกไม้แม้จะน้อยไปบ้าง ถ้ามีศิลปะในการจัดก็จะจัดได้สวยเหมาะกับงานและเงินที่มีอยู่ เมื่อพิจารณาหลักเจ็ดประการในการออกแบบจัดดอกไม้แล้ว ย่อมเป็นที่แน่ใจว่าผู้ออกแบบสามารถออกแบบรูปทรง สี สัน เลือกวัสดุทุกชนิดได้เหมาะสมกลมกลืนกับบรรยากาศของสถานที่ บรรลุจุดประสงค์ของงาน ไม่มีอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน หรือถ้ามีบ้างก็เพียงเล็กน้อย และจะสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี เสร็จทันเวลา